

علوم و فنون ادبی ۱

۱- با توجه به بیت‌های زیر، کدام گزینه درست نیست؟

«نالد به حال زار من امشب سه‌تار من / این مایه تسلی شب‌های تار من

ای دل ز دوستان وفادار روزگار / جز ساز من نبود کسی سازگار من

در گوشه غمی که فراموش عالمی است / من غمگسار سازم و او غمگسار من

آخر قرار زلف تو با ما چنین نبود / ای مایه قرار دل بی‌قرار من»

(۱) از نظر نوع ادبی، این شعر در رده ادبیات غنایی قرار دارد، واژگان فارسی بر واژگان عربی غلبه دارند، وزن و آهنگ ابیات آرام است و حالت غم و اندوه را به خواننده انتقال می‌دهد.

(۲) قالب این شعر غزل است، در این ابیات واج‌آرایی به کار رفته است، آهنگ و لحن این شعر با مفهوم آن و حالت روحی شاعر مطابقت ندارد.

(۳) در بیت اول و آخر این شعر، واج‌آرایی مصوت «ب» وجود دارد، در بیت سوم مقصود از «عالمی»، «مردم عالم» است. در بیت دوم واج‌آرایی صامت «س» وجود دارد.

(۴) از نظر زبانی شعر ساده و روان است، در ابیات آورده‌شده، حذف و جابه‌جایی اجزای جمله دیده می‌شود، در بیت اول این شعر، آرایه تشخیص وجود دارد.

۲- ویژگی‌های ادبی همه ابیات در مقابل آن درست آمده است، به جز

(۱) همی رفت از بر گردون گهی تاری (تاریک) گهی روشن / وزو گه آسمان پیدا و گه خورشید ناپیدا (تضاد، واج‌آرایی)

(۲) آن خرمن گل نه گل که باغ است / نه باغ ارم که باغ مینوست (مراعات‌نظیر، واژه‌آرایی)

(۳) ای صاحب حسن در وفا کوش / کاین حسن وفا نکرد با کس (واژه‌آرایی، تضاد)

(۴) برآمیزی و بگریزی و بنمایی و برابایی / فغان از قهر لطف‌اندود و زهر شکرآمیزت (واج‌آرایی، تناقض)

۳- بیت کدام گزینه از نظر نوع ادبی با دیگر ابیات متفاوت است؟

(۱) نکوهش مکن چرخ نیلوفری را / برون کن ز سر باد خیره‌سری را

(۲) به آوردگه گردن افراختند / چپ و راست هر دو همی تاختند

(۳) خم آورد بالای سرو سهی / ازو دور شد دانش و فرهی

(۴) چو دریای جوشان زمین بردمید / چنان شد که کس روز روشن ندید

۴- کدام بیت از نظر ویژگی فکری با دیگر ابیات متفاوت است؟

(۱) روزگارست این‌که گه عزت دهد گه خوار دارد / چرخ بازیگر ازین بازیچه‌ها بسیار دارد

(۲) چنین است کردار گردنده دهر / گهی نوش بار آورد گاه زهر

(۳) فی‌الجمله اعتماد مکن بر ثبات دهر / کاین کارخانه‌ایست که تغییر می‌کند

(۴) به ناکام می‌رفت باید ز دهر / چه زو بهر تریاک یایی چه زهر

۵- زبان متن در کدام گزینه با دیگر گزینه‌ها تفاوت دارد؟

(۱) مردم‌آزاری را حکایت کنند که سنگی بر سر صالحی زد. درویش را مجال انتقام نبود. سنگ را نگاه همی داشت تا زمانی که ملک را بر آن لشکری خشم آمد و در چاه کرد. درویش اندر آمد و سنگ در سرش کوفت. گفتا تو کیستی و مرا این سنگ چرا زدی؟ گفت من فلانم و این همان سنگ است که در فلان تاریخ بر سر من زدی. گفت چندین روزگار کجا بودی؟ گفت از جاهت اندیشه همی کردم، اکنون که در چاهت دیدم فرصت غنیمت دانستم.

(۲) مرغکی بود از مرغان ماهی‌خوار سال‌خورده و علو سن یافته، قوت حرکت و نشاطش در انحطاط آمده و دواعی شکار کردن فتور پذیرفته. یک روز مگر غذا نیافته بود. از گرسنگی بی‌طاقت شد، هیچ چاره‌ای ندانست، جز آن‌که به کناره جویبار رفت و آنجا مترصد واردات رزق بنشست تا خود از کدام جهت صیدی از سوانح غیب در دام مراد خود اندازد.

(۳) شنیدم که صاحب اقبالی بود از خسروان پارس که خصایص عدل و احسان بر وفور دین و عقل او برهانی واضح بود، پادشاهی پیش‌بین و نکوآیین و نیک‌اندیش و دادگستر و دانش‌پرور. یک روز بفرمود تا جشنی ساختند و اصناف (گروه‌ها) خلق را از اوساط (طبقه متوسط) و اطراف مملکت، شهری و لشکری، خواص و عوام، عالم و جاهل، مذکور (مشهور و معروف) و خامل (پست)، جمله در صحرائی به یک مجمع جمع آوردند.

(۴) ملک‌زاده گفت: در عهد مقدم و دهور متقدم (پیشین و قدیم) دیوان که اکنون روی در پرده نواری (پنهان شدن) کشیده‌اند و از دیدهای ظاهرین محجوب (پوشیده) گشته، آشکارا می‌گردیدند و به اغوا (فریب و وسوسه) و اضلال خلق را از راه حق و نجات می‌گردانیدند و اباطیل (جمع باطل) خیالات در چشم آدمیان آراسته می‌نمودند.

۶- بیت‌های همه گزینه‌ها به‌جز گزینه دارای وزن و آهنگ یکسان هستند.

(۱) هرگز وجود حاضر غایب شنیده‌ای / من در میان جمع و دلم جای دیگر است

(۲) آن قامت است نی به حقیقت قیامت است / زیرا که رستخیز من اندر قیام اوست

(۳) خوش می‌روی به تنها تن‌ها فدای جانم / مدهوش می‌گذاری یاران مهربانت

(۴) حسن تو نادرست در این عهد و شعر من / من چشم بر تو و همگان گوش بر منند

۷- وزن کدام بیت «نشاط درونی» را به خواننده منتقل می‌کند؟

(۱) سوز دل بین که ز بس آتش اشکم دل شمع / دوش بر من ز سر مهر چو پروانه بسوخت

(۲) جانا هزاران آفرین بر جانت از سر تا قدم / صانع خدایی کاین وجود آورد بیرون از عدم

(۳) به یاد لعل تو و چشم مست می‌گونت / ز جام غم می‌لعلی که می‌خورم خون است

(۴) گر آمدم به کوی تو چندان غریب نیست / چون من در آن دیار هزاران رغیب هست

۸- با توجه به نوع آهنگ و وزن شعر، چند مورد از بیت‌های زیر در نوع ادبی حماسی قرار دارند؟

الف) ازان پس که بر کینه ره یافتند / سر از جستن مهر برتافتند

ب) فاتحه فکرت و ختم سخن / نام خدایست بر او ختم کن

ج) کیومرث شد بر جهان کدخدای / نخستین به کوه اندرون ساخت جای

د) پرستنده آرزو و جویای کین / به گیتی ز کس نشنود آفرین

ه) تنت به ناز طیبیان نیازمند مباد / وجود نازکت آزرده گزند مباد

۱) چهار (۲) سه (۳) دو (۴) یک

۹- کدام گزینه جاهای خالی عبارتهای زیر را به درستی کامل می‌کند؟

الف) اساسی‌ترین عامل پیدایی شعر است.

ب) و به انتقال بهتر احساس و عاطفه کمک می‌کند.

ج) وزن ادراکی است که از حاصل می‌شود.

د) توجه به فضای عاطفی و آهنگ متن، سبب کشف می‌شود.

۱) عاطفه - زبان و تخیل - احساس درونی - لحن

۲) تخیل - وزن و آهنگ - عاطفه - موسیقی

۳) تخیل - زبان و تخیل - احساس نظم - موسیقی

۴) عاطفه - وزن و آهنگ - احساس نظم - لحن

۱۰- اگر ابیات زیر را بر اساس داشتن ویژگی‌های ادبی «تشبیه»، «واژه‌آرایی»، «مراعات‌نظیر» و «واج‌آرایی» مرتب کنیم، کدام گزینه درست خواهد بود؟

الف) نگار من که به مکتب نرفت و خط نوشت / به غمزه مسئله‌آموز صد مدرس شد

ب) میخواره و سرگشته و رندیم و نظرباز / وان کس که چو ما نیست در این شهر کدام است

ج) دوست دارم که بیوشی رخ هم‌چون قمرت / تا چو خورشید نبینند به هر بام و درت

د) هم نظری هم خبری هم قمران را قمری / هم شکر اندر شکر اندر شکر اندر شکری

۱) ج - الف - ب - د (۲) ج - د - الف - ب (۳) الف - د - ب - ج (۴) الف - ج - د - ب

۱۱- چه تعداد از بیت‌های زیر «واج‌آرایی» دارند؟

الف) خوش‌تر از فکر می و جام چه خواهد بودن / تا ببینم که سرانجام چه خواهد بودن

ب) فاتحه‌ای چو آمدی بر سر خسته‌ای بخوان / لب بگشا که می‌دهد لعل لب‌ت به مرده جان

ج) شب است و شاهد و شمع و شراب و شیرینی / غنیمت است چنین شب که دوستان بینی

د) هر راهرو که ره به حریم درش نبرد / مسکین برید وادی و ره در حرم نداشت

ه) جهان پیر است و بی‌بنیاد ازین فرهادکش فریاد / که کرد افسون و نیرنگش ملول از جان شیرینم

۱) چهار (۲) سه (۳) دو (۴) یک

۱۲- تحلیل‌های آورده‌شده در مقابل بیت کدام گزینه درست نیست؟

۱) ای مهر تو در دل‌ها وی مهر تو بر لب‌ها / وی شور تو در سرها وی سر تو در جان‌ها: شاعر در این بیت از تکرار منظم موسیقی بهره برده است. در این بیت شاعر واژه‌های «مهر» و «سر» را تکرار کرده است و جنبه موسیقایی شعر را غنی‌تر کرده است.

۲) از روی شما صبر نه صبر است که زهر است / وز دست شما زهر نه زهر است که حلواست: از نظر نوع ادبی، این بیت در شمار ادبیات غنایی جای می‌گیرد. شاعر در این بیت هم از واج‌آرایی و هم از واژه‌آرایی برای غنای موسیقی شعر خود بهره برده است.

۳) دبیرانند پنداری به باغ اندر، درختان را / ورق‌ها پر ز صورت‌ها، قلم‌ها پر ز زیورها: در این بیت ویژگی ادبی مراعات‌نظیر و تشبیه وجود دارد. هم‌چنین کاربرد تاریخی دستور در این بیت دیده می‌شود.

۴) باز جهان تیزپر و خلق شکار است / باز جهان را جز از شکار چه کارست؟: ترکیب‌سازی شاعر در این بیت قابل توجه است. در این بیت تشبیه به کار رفته است.

۱۳- نوع «واج‌آرایی» در کدام بیت متفاوت است؟

۱) به بینندگان آفریننده را / نبینی مرنجان دو بیننده را

۲) رشته تسبیح اگر بگسست معذورم بدار / دستم اندر ساعد ساقی سیمین‌ساق بود

۳) رواق منظر چشم من آشیانه توست / کرم نما و فرود آ که خانه، خانه توست

۴) برو راست خم کرد و چپ کرد راست / خروش از خم چرخ چاچی بخاست

۱۴- حس و حال و فضای عاطفی حاکم بر کدام بیت با دیگر بیت‌ها تفاوت دارد؟

۱) سلامت را نمی‌خواهند پاسخ گفت / سرها در گریبان است / کسی سر برنیارد کرد پاسخ گفتن و دیدار یاران را / ننگه جز پیشی پا را دید، نتواند / که ره تاریک و لغزان است / و گر دست محبت سوی کس یازی / به اکراه آورد دست از بغل بیرون / که سرما سخت سوزان است

۲) یاری اندر کس نمی‌بینم یاران را چه شد / دوستی کی آخر آمد دوستداران را چه شد

۳) درین سرای بی‌کسی کسی به در نمی‌زند / به دشت پر ملال ما پرنده پر نمی‌زند

۴) بوی گل و بانگ مرغ برخاست / هنگام نشاط و روز صحراست

۱۵- آهنگ و موسیقی کدام بیت با فضای عاطفی و با مفهوم آن تطابق ندارد؟

۱) بنال بلبل اگر با منت سر یاریست / که ما دو عاشق زاریم و کار ما زاریست

۲) بگذار تا بگریم چون ابر در بهاران / کز سنگ ناله خیزد روز وداع یاران

۳) ای نور ما ای سوز ما ای دولت منصور ما / جوشی بنه در شور ما تا می شود انگور ما

۴) ای سرخوشان ای سرخوشان آمد طرب دامن‌کشان / بگرفته ما زنجیر او بگرفته او دامان ما